

Målnummer:	T5276-93	Avdelning:	
Domsnummer:	DT263-94		
Avgörandedatum:	1994-11-21		
Rubrik:	Fråga om skadeståndsansvar för staten i anledning av domstols bedömning av rätts- och bevisfrågor vid prövning av kvarstadsyrkande.		
Lagrum:	<ul style="list-style-type: none">• 3 kap. 2 § skadeståndslagen (1972:207)• 15 kap. 1 § rättegångsbalken (1942:740)• 15 kap. 2 § rättegångsbalken (1942:740)		
Rättsfall:			

REFERAT

Under åberopande av ett skriftligt optionsavtal rörande en andel i Bostadsrättsföreningen nr 165 Skörden 4 i Stockholm yrkade makarna E.G. och L.G. i mål mot G.L. vid Stockholms TR att makarna skulle förklaras vara ägare till bostadsrätten. Alternativt yrkade de bl a att G.L. skulle förpliktas att utge skadestånd med 588 099 kr ävensom att, mot återfående av några tavlor makarna köpt i samband med optionsavtalet, återbetala 60 000 kr.

I dom d 30 april 1987 fastställde TR:n att optionsavtalet saknade bindande verkan. Vad gällde likviden för tavlorna bifölls yrkandet. Talan fullföljdes i Svea HovR av parterna på ömse sidor. Sedan TR:ns dom meddelats hade G.L. sålt bostadsrätten till annan än makarna G. Dessa yrkade därför - med frånfallande av sina yrkanden i övrigt - bifall till sitt vid TR:n framställda yrkande om skadestånd. G.L. yrkade ogillande av makarna G:s vid TR:n förda talan om återbetalning av 60 000 kr. I dom d 7 juni 1989 fastställde HovR:n TR:ns domslut.

Parterna på båda sidor överklagade med yrkande om bifall till sin i HovR:n förda talan. HD fann i dom d 19 febr 1992 (NJA 1992 s 66) optionsavtalet vara bindande och förpliktade G.L. att till makarna G utge skadestånd med 563 099 kr. Vad gällde köpeskillingen för tavlorna fastställdes den överklagade domen.

Bostadsrätten blev under målets handläggning i TR:n föremål för kvarstad. Denna hävdes emellertid i TR:ns dom.

I samband med fullföljden till HovR:n ansökte makarna G om kvarstad dels å bostadsrätten, dels å G.L:s egendom i övrigt. I beslut d 8 juli 1987 anförde HovR:n: Oavsett om sannolika skäl kan anses föreligga för makarna G:s talan, har sådana omständigheter ej visats att det skäligen kan befaras att G.L. förfogar över vare sig ifrågavarande bostadsrättslägenhet eller annan henne tillhörig egendom till skada för makarna G. HovR:n lämnar därför makarna G:s yrkanden om kvarstad utan bifall.

HovR:ns beslut överklagades men överklagandet återkallades kort därefter.

Efter en förnyad begäran om kvarstad hos HovR:n anförde HovR:n i beslut d 31 juli 1987: Makarna G har visat sannolika skäl för sin talan såvitt avser de 60 000 kr jämte ränta som G.L. av TR:n förpliktats att betala till makarna G mot erhållande av i målet aktuella oljemålningar. Makarna G har inte visat sannolika skäl för sin i övrigt uppgivna fordran. Med hänsyn till vad som upplysts om

G.L:s ekonomiska och personliga förhållanden samt till hennes uppgifter och handlande beträffande lägenheten kan det skäligen befaras att hon undandrar sig att betala sin skuld. Förutsättningar för kvarstad på 60 000 kr jämte ränta föreligger alltså.

HovR:ns beslut överklagades inte.

Sedan makarna G ånyo ansökt om kvarstad anförde HovR:n i beslut d 3 mars 1988: Oavsett om sannolika skäl kan anses föreligga för makarna G:s talan, har sådana omständigheter ej visats att det skäligen kan befaras att G.L. förfogar över henne tillhörig egendom till skada för makarna G. HovR:n lämnar därför makarna G:s yrkande om kvarstad utan bifall.

Ej heller detta beslut överklagades.

Makarna G väckte vid HD talan mot staten och yrkade skadestånd med 1334 117 kr jämte ränta.

Staten genom Justitiekanslern bestred käromålet i dess helhet och förklarade sig inte kunna vitsorda vare sig kapitalbeloppet eller ränteyrkandet som skäliga i och för sig.

HD (JustR:n Knutsson, Freyschuss, Lars K Beckman, Solerud och Lambe, referent) beslöt följande dom: Domskäl. Makarna G har till stöd för sin talan om skadeståndsskyldighet för staten gjort gällande, att HovR:n då den fattade besluten d 8 juli 1987 och d 3 mars 1988 varit så bristfällig i sin myndighetsutövning till skada för makarna G att staten jämlikt 3 kap 2 § skadeståndslagen är skyldig att ersätta uppkommen skada. Makarna G har anført: I det första av de påtalade fallen anmärktes i kvarstadsansökan att G.L. stod i begrepp att avyttra bostadsrätten för att därigenom försvåra möjligheterna för dem att komma till sin rätt. Vid det sistnämnda tillfället åberopade de att G.L., tvärtemot sin egen försäkran därom, avyttrat bostadsrätten och dessutom förminskat sin förmögenhet till ett belopp som vida understeg det belopp som yrkats i skadestånd. Bl a framgick att hon inom loppet av några månader förbrukat över 1 miljon kr och därefter endast hade kvar ca 200 000 kr. HovR:n har inte i något avseende tagit hänsyn till vad som anförts som skäl för de bägge kvarstadsansökningarna och har också satt beviskraven orimligt högt. G.L. försattes i konkurs d 15 okt 1992. Konkursen är numera avslutad utan utdelning till makarna G.

Staten har invänt att HovR:n vid de påtalade kvarstadsbesluten inte kan anses ha gjort sig skyldig till skadestandsgrundade fel eller försummelse samt anført: I beslutet d 8 juli 1987 har HovR:n haft olika uppgifter att ta ställning till från makarna G och G.L.. HovR:n har gjort en noggrann och saklig bedömning på det material som parterna förebringat. Det kan över huvud taget inte vara fråga om något culpöst förfarande från HovR:ns sida. - Vad gäller beslutet d 3 mars 1988 har HovR:n angett att, oavsett om sannolika skäl kunde anses föreligga för makarna G:s talan, sådana omständigheter ej har visats att det skäligen kunde befaras att G.L. förfogade över henne tillhörig egendom till skada för makarna G. Vid denna bedömning har HovR:n inte behövt pröva om sannolika skäl förelegat för makarna G:s talan. Även med beaktande av den information som HovR:n haft, bl a att G.L. avyttrat lägenheten och uppgifterna om G.L:s ekonomiska förhållanden, kan det inte anses att fråga är om en felaktig rättstillämpning eller bevisvärdering som skulle vara att bedöma som något culpöst förfarande. Denna bedömning görs även med beaktande av de särskilt höga krav som ställs på domstolar vad avser noggrannhet och omdöme hos företrädare för domstolen.

Målet gäller frågor om tolkningen av bestämmelserna i 15 kap 1 och 2 §§ RB rörande kvarstad. Bland de förutsättningar lagrummen uppställer för att kvarstad skall kunna meddelas upptas kravet på att det skall föreligga en risk för att den mot vilken kvarstadsyrkandet riktas på ena eller andra sättet söker undkomma att fullgöra sin förpliktelse.

Bestämmelsernas avfattning är ej sådan att det i varje särskilt fall går att sluta sig till vad som krävs för att kvarstad skall kunna meddelas. Lagrummen måste tolkas i ljuset av bl a förarbeten och rättspraxis.

Under förarbetena uttalades att avsikten inte var att varje åtgärd, varigenom någon satte sig ur stånd att fullgöra en förpliktelse, skulle kunna grunda kvarstad. Den kvarstadsgrundande åtgärden ansågs bära framstå som klandervärd. (Prop 1980/81:84 s 427.) 1 rättspraxis finns exempel på att HD också iakttagit återhållsamhet när det gäller att fastslå att risk för undandragande föreligger (NJA 1983 s 862 I och II; jfr även 1988 s 305).

HovR:ns uppgift vid besluten d 8 juli 1987 och d 3 mars 1988 har alltså varit att med utgångspunkt från vad lagen anger som förutsättning för kvarstad bedöma om föreliggande utredning var tillräcklig för att bevilja kvarstadsansökan.

Det saknas anledning antaga annat än att HovR:n fullgjort sin prövning med noggrannhet och omsorg. Den bedömning HovR:n gjort i det första beslutet synes mot bakgrund av vad då var visat ha haft fog för sig. I det senare fallet har tillkommit en del nya uppgifter - om försäljning av lägenheten och om en försämrad ekonomi för G.L. - som tydligare än tidigare gav grund för misstanke att åtgärder skulle vidtas som omöjliggjorde eller försvårade verkställighet av en framtida dom. Ett bifall till kvarstadsansökan vid detta tillfälle kunde ha haft fog för sig, särskilt som HovR:n d 31 juli 1987 beslutat om kvarstad i anslutning till återbetalningskravet å 60 000 kr under hänvisning till att det skäligen kunde befaras att G.L., skulle undandra sig att betala sin skuld.

För skadeståndsansvar räcker det dock inte, när det gäller rätts- och bevisfrågor som det är fråga om här, att en domstol gjort en bedömning som kan ifrågasättas. Uppfattningar i sådana frågor kan växla i sådan grad att det mera sällan kan talas om culpa eller med andra ord fel och försummelse i den mening som avses i 3 kap 2 § skadeståndslagen. Endast uppenbart oriktiga bedömningar kan betraktas som culpösa.

Vad som har förekommit i de av makarna G påtalade fallen är ej av beskaffenhet att medföra skadeståndsansvar för staten. Käromålet skall därför ogillas.

Domslut. HD ogillar käromålet.

HD:s dom meddelades d 21 nov 1994 (nr DT 263).

Sökord: Statens skadeståndsansvar; Skadestånd; Staten; Kvarstad

Litteratur:
